

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година: ЮГОЗАПАДЕН РАЙОН

Един район с преобладаващо планински релеф, в който само 12% от територията се използва за земеделско производство, а селскостопанските структури са най-дребни

Югозападният район е един от 6-те района в България – ниво NUTS 2 на общата класификация на териториалните единици за статистически цели, съгласно Регламент (ЕО) №176/2008. Той включва 5 административни области: Благоевград, Кюстендил, Перник, София-столица и София. Площта на района представлява 18% от общата площ на България и в него живее 29% от населението на страната. Средната гъстота на населението в района е 105 ж./кв. км. при средна гъстота за страната 66.3 ж./кв. км. Използваната земеделска площ (ИЗП) на Област София заема 35% от ИЗП на района. Делът на Област Благоевград е 25%, на Перник – 20%, на Кюстендил – 11%. С най-малък дял (7% от ИЗП на района) е София-столица. Делът на използваната земеделска площ в общата ИЗП на страната е едва 6.5%.

Преброяването на земеделските стопанства в България се проведе в периода септември – ноември 2010 година. То позволява да се направи пълен преглед на производствения потенциал на българското селско стопанство. От преброяването се получават актуални данни на всички географски нива, които са безспорен инструмент за управление на регионалното развитие на страната.

В Югозападния район работят почти 18% от всички стопанства в страната. От тях с ИЗП са 64 221 стопанства и стопанисват 6.5% от ИЗП на страната. Средната ИЗП на стопанствата в района (36.6 дка) е значително под средната ИЗП на страната (101.3 дка). Физическите лица са 98.8% от стопанствата на района и стопанисват 60.5% от ИЗП със средна площ 22.4 дка при средно 34.3 дка за страната. Останалите 757 стопанства са юридически лица и стопанисват 39.5% от ИЗП на района. Най-много са търговските дружества – 369 броя с 16% от ИЗП на района и със среден размер на земята 1 014 дка на стопанство. С най-висок среден размер на земята са сдруженията и с друг статут – 3 674 дка. В района работят 98 кооперации със среден размер на площите 2 184 дка.

В района се отглеждат 7% от селскостопанските животни, птици и пчели.

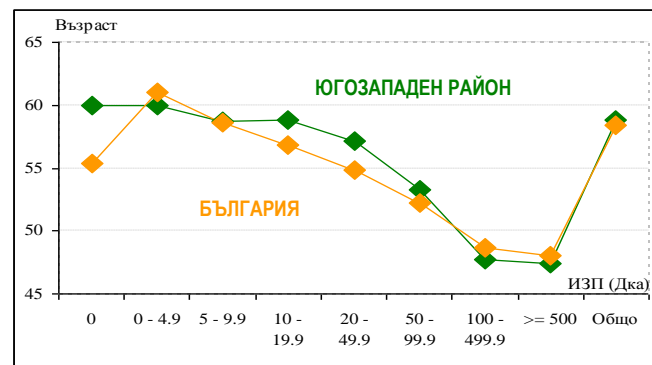
Фигура 1

Югозападният район се характеризира с разнообразен релеф и различни почвено-климатични условия в отделните области, които са предпоставка във всяка от тях да се отглеждат определени видове култури. 78% от зърнените култури, 94% от маслодайните и 58% от картофите на района са съсредоточени в областите София, Перник и София-столица. В Област Кюстендил са 48% от овощните насаждения, а 69% от полските и 67% от градинските зеленчуци са в Област Благоевград. Тук се отглеждат и 96% от лозята и 99% от тютюна на района.

Средна възраст на управителите, според размера на ИЗП на стопанствата

Фигура 2

Средната ИЗП на стопанствата в Югозападния район е с 64% по-ниска от средната за страната

Броят на земеделските стопанства в Югозападния район е 65 510, което представлява 18% от стопанствата в страната

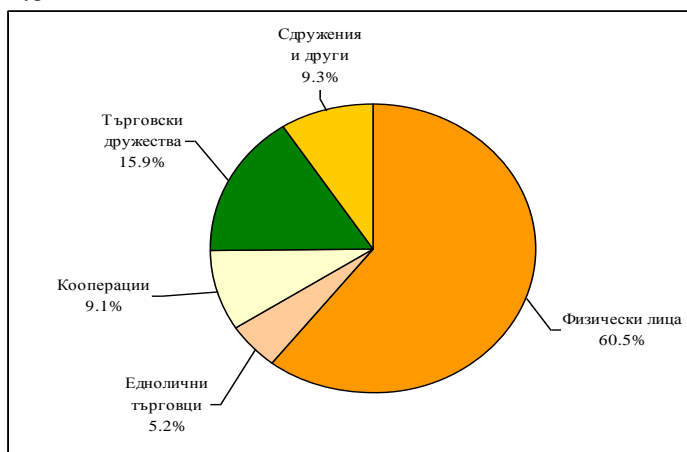
Едва 6.5% от ИЗП на страната е в Югозападния район: 60.5% от ИЗП се обработва от физически лица, а търговските дружества обработват 16% от нея. За сравнение – 33% от ИЗП на България е в стопанства на физически лица, а 32% е в кооперациите.

Най-ниска е средната площ на стопанствата на физическите лица в Област Благоевград – 9.6 дка, най-висока е в Област Перник – 75.3 дка (Кюстендил – 22.3 дка, София-област – 39.3 дка и София-столица – 62.4 дка). Най-много кооперации (41 броя) работят в София-област, средната им площ е най-висока за района – 2 470 дка и обработват 11.5% от площите на областта. Следват кооперациите в Кюстендил – 26 броя със среден размер 2 342 дка и обработват 24% от ИЗП на областта. Най-много търговски дружества има в София област – 126 броя със среден размер на площите 1 258 дка. С най-висок среден размер на площите са търговските дружества в София-столица – 2 163 дка и обхващат 35% от ИЗП на областта.

1 289 са стопанства в района, които не разполагат с ИЗП – 74 от тях отглеждат гъби, а останалите се занимават с животновъдство. В тези стопанства се отглеждат 24% от птиците, 6.5% от свинете, 4% от говедата и овцете. Броят на стопанствата без земя в района е 9.8% от общия брой от стопанствата без ИЗП общо за страната.

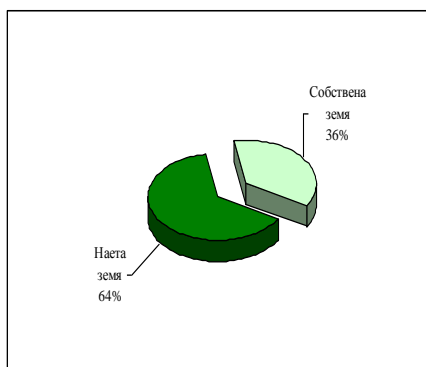
ИЗП според юридическия статут на стопанствата в Югозападния район

Фигура 4

Начин на стопанисване на ИЗП в Югозападния район

Фигура 6

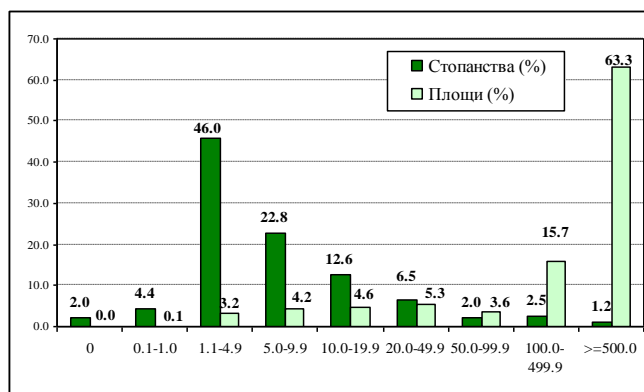
Най-малко собствена земя се стопанисва в областите Перник и София-столица (13%) и съответно най-много земя се наема – 87% от ИЗП на областта. Следва Област София с 30% собствена земя на стопанствата и 70% наета. С 43% собствена и 57% наета земя са стопанствата в

Област Кюстендил. От всички области в страната, най-много собствена земя стопанисват земеделските стопанства в Област Благоевград – 69%, а 31% от земята е наета.

Най-висок среден размер имат стопанствата в Област

Разпределение на стопанствата в Югозападния район според размера на тяхната ИЗП

Фигура 3

Площите с картофи заемат 3% от ИЗП на района

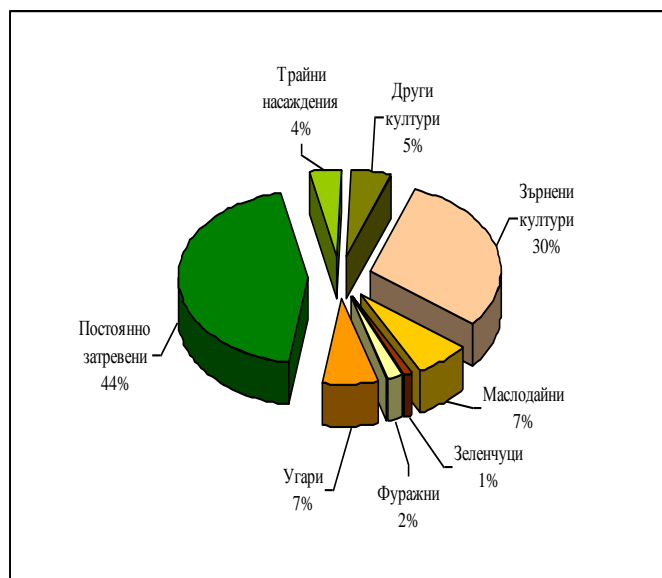
Поради планинския характер на района 44% от неговата ИЗП е заета с постоянно затревени площи, а 37.5% - със зърнени и маслодайни култури, но делът на тези две групи култури в общата площ със зърнени и маслодайни култури в страната е едва 3%. Картофите заемат 3% от ИЗП на района и делът им в общата площ на картофите в страната е 45%. По този показател Югозападният район е на първо място в страната. 47% от площите с картофи в района са в Софийска област, а 31% в Област Благоевград.

Средната площ на зърнените култури е 34 дка, а на маслодайните - 268 дка. Тези стойности общо за страната са съответно 150 дка и 429 дка. Пшеницата заема 64% от площта на зърнено-житните в района, но делът ѝ на национално ниво е едва 4%. В района се отглежда 22% от ръжта в страната и 24% от овеса.

14% от площите с тютюн в България са в Югозападния район, като средната му площ е 3.5 дка при средна за страната – 7.3 дка.

Разпределение на ИЗП в Югозападния район по основни групи култури

Фигура 5

София-столица – 126 дка, следват стопанствата в Перник със 115 дка, в София-област са с 65 дка средно на стопанство, Кюстендил – 34 дка и в Благоевград – с 15 дка.

68.4% от стопанствата в Югозападен район отглеждат животни, като този показател средно за страната е 73%

В Югозападен район се отглеждат 11% от говедата и 18% от козите в България

30% от стопанствата в района отглеждат говеда, като средният брой на животните е 4.8. В стопанствата на физическите лица са 91% от говедата, а в 61 стопанства с над 50 млечни крави в стадото се отглеждат 14% от млечните крави в района. За сравнение, делът на млечните крави, които са в стопанства с над 50 глави, е 24% общо за страната.

Овце-майки се отглеждат в 29% от стопанствата, като само 3% от тях имат стада с по над 20 овце-майки. Голямата част от стопанствата с овце-майки са едва с по няколко животни: 22% от животните от тази категория в района са в стада с между 1 и 9 овце-майки. Средният брой на овцете-майки е почти равен на средния за страната – 14.7 при 14 средно за страната.

Въпреки, че делът на стопанствата със свине в района е 35%, в него се отглеждат само 6% от свинете в страната. 88% от стопанствата, отглеждащи свине, имат до 10 броя, което представлява 40% от свинете в района, а 7% са в стопанства с над 1 000 броя. (За сравнение, общо за страната 20% от свинете се отглеждат в стопанства с по-малко от 10 свине и 64% в стопанства с над 1000 свине.)

В сравнение с другите животни, делът на стопанствата с птици е най-голям – 55%, но в района се отглеждат едва 6% от птиците в страната. Само 17 са стопанствата (под 0.1% от стопанствата с птици в района) с над 5 000 птици и в тях се отглеждат 66% от птиците на района. За сравнение – 78% от птиците в България са в стопанства с над 5 000 птици.

Свинете и птиците в Югозападен район се отглеждат предимно в стопанствата на физическите лица – 88% от свинете и 39% от птиците, докато на национално ниво тези дялове са съответно 33% и 28%.

НАКРАТКО...

- Стопанствата в Югозападния район са със среден стандартен производствен обем (СПО) 2 898 евро, 35% от тях са смесени, а 22% са специализирани в отглеждането на тревопасни животни.
- С най-висок СПО са стопанствата специализирани в зеленчуци и гъби – 6 903 евро при средно за страната 9 110 евро.
- 35% от стопаните имат еднокопитни и отглеждат 22 289 животни или 20% от всички еднокопитни.
- 2 800 пчелари отглеждат 43 025 пчелни семейства.

18% от управителите на стопанствата са под 45 години, а 39% са пенсионери

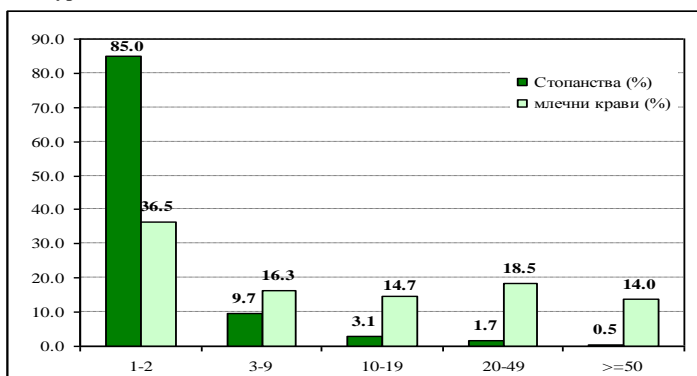
Средната възраст на управителите на стопанствата в Югозападния район е сравнително висока – 59 години. 63% от тях са над 55 години, колкото е този показател за страната.

24.2% от управителите са жени, като 63% от тях са на възраст над 55 години. 19.8% от жените управители са под 45 години.

От 125 157 лица, работещи в стопанствата от района, 121 679 са семейна работна ръка. От тях 53% са стопаните, 33% са съпрузи на стопанина и 14% са друга семейна работна ръка. Средният брой на семейните работници в стопанство съвпада със средния за страната (1.9).

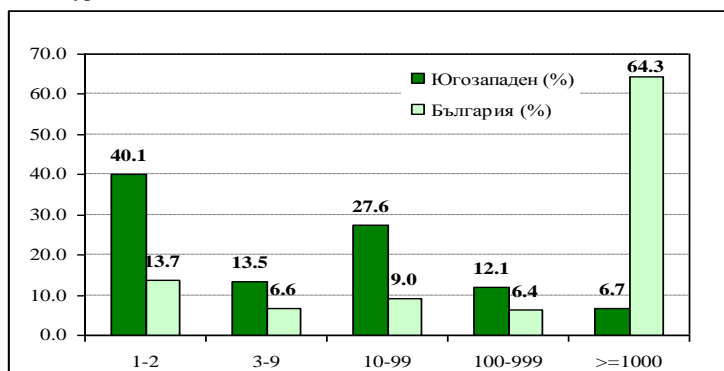
Разпределение на млечните крави в Югозападния район според броя на животните в стопанство

Фигура 7

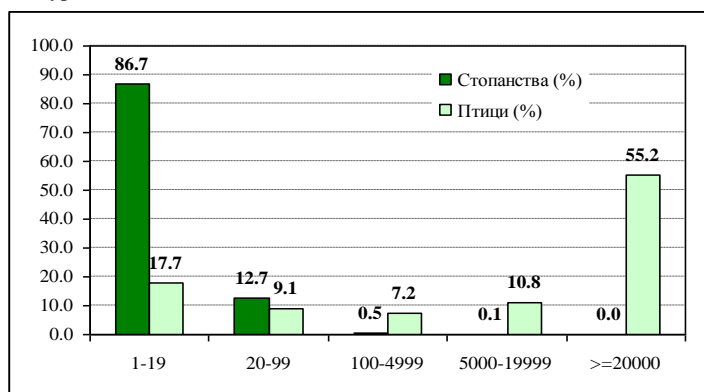
Разпределение на свинете според броя на отглежданите животни в стопанство в Югозападния район и общо за страната

Фигура 8

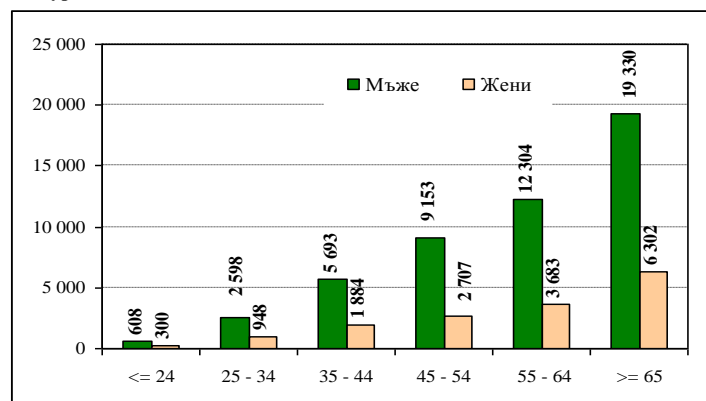
Разпределение на птиците в Югозападния район според броя на птиците в стопанство

Фигура 9

Разпределение на управителите на стопанствата в Югозападния район по пол и възраст

Фигура 10

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА`2010 В ЦИФРИ

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година: МЕТОДОЛОГИЯ

Преброяването на земеделските стопанства се проведе от 1^{-ви} септември до 30^{-ти} ноември 2010 г. Събирането на информацията се осъществи чрез анкети, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство и интервюираха техните стопани или управители.

2 654 анкети и 290 контролни бяха специално обучени как да попълват данните на стопанствата в статистическия въпросник на преброяването; въвеждането на данните от попълнените въпросниците бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят необходимото качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическата тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава VI от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

Таблица 1 Средна ИЗП в размер на 37 дка на стопанство в Югозападния район при 101 дка средна ИЗП за страната				
Стопанства	Югозападен район		Общо за страната	
	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)
Общо стопанства с ИЗП	64 221	2 352 403	357 074	36 169 647
Стопанства с ИЗП от 0.1 до 5.0 дка	33 028	76 484	180 840	366 859
Физически лица с ИЗП	63 464	1 422 445	350 041	12 012 799
Юридически лица и ЕТ с ИЗП	757	929 959	7 033	24 156 849

Таблица 2 30% от ИЗП в района е заета от зърнено-житни култури				
Култури	Югозападен район		Общо за страната	
	Брой стопанства	Площ (дка)	Брой стопанства	Площ (дка)
Пшеница	4 570	454 131	49 436	11 497 374
Царевица за зърно	10 627	90 098	68 381	3 151 539
Слънчоглед	397	159 785	16 873	7 325 024
Обработваема земя	45 163	1 203 854	250 728	31 249 280

Таблица 3 68% от стопанствата в Югозападния район отглеждат животни				
Животни	Югозападен район		Общо за страната	
	Брой стопанства	Брой животни	Брой стопанства	Брой животни
Говеда	13 505	65 465	95 357	576 339
Биволи	94	853	1 028	10 038
Еднокопитни	15 584	22 289	92 806	112 632
Овце-майки и дзвизки за разплод	12 791	188 173	91 133	1 272 477
Кози-майки и козички за разплод над 1 година	15 379	63 786	84 121	344 302
Свини	15 645	41 944	82 265	670 469
Птици	24 451	1 025 102	185 455	17 491 187
Пчелни семейства	2 800	43 025	23 982	588 694

Таблица 4 В 0.8% от стопанствата в района работят постоянно заети несемейни работници				
Работна ръка	Югозападен район		Общо за страната	
	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица	121 679	3 478	681 466	57 168

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи, които вече не се използват за производствени цели, в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложиени в Приложение № 2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Общи площи – през 2010 година са изследвани общите площи, които се ползват колективно от стопанствата (основно за паша на животните) и не могат да бъдат разпределени индивидуално към стопанствата. Същите са разпределени по общини и са въведени в базата данни като 264 специални единици. Площите от тези единици и използваната земеделска площ, разпределена в стопанствата, определят общо използваната земеделска площ от земеделските стопанства през стопанската 2009/2010 година.

В обхванатата от преброяването ИЗП не са включени площите в дребните селскостопански единици, които не отговарят на дефиницията за земеделско стопанство от Закона.

Семейната градина е площ, върху която се отглеждат много на брой и различни по вид култури (зеленчуци и овощни видове), като площта на всеки отделен вид е много малка и не може да се отнесе в кода на съответната култура.

Полски и градински зеленчуци – съгласно дефинициите, използвани в ЕС, „полски“ са зеленчуците, които участват в сеитбооборот с други земеделски култури, различни от зеленчуци, а „градински“ са зеленчуците, които участват в сеитбооборот само със зеленчуци.

Период на наблюдение е стопанската година: от 1^{-ви} октомври 2009 г. до 30^{-ти} септември 2010 г. за площите. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.